

&”De Ampersand”

Periodiek van de Genkse vereniging van Boekbinders “&”
Secretariaat: Kruisbroedersweg 10
NL 6041 PM Roermond
Email secretariaat: harrieknoors@home.nl
Website vereniging: www.ampersand-boekbinders.be

Nummer 6

januari 2010

“MOETEN WE NOG BINDEN??”

Die vraag zou je kunnen stellen naar aanleiding van onderstaand artikel, aangedragen door Guy Rutten, en verschenen in “De Morgen” van 7 oktober 2009.

“Verscheurd” “Camps&Vanderstraeten”

“Van wijlen uitgeefster Angèle Manteau is bekend dat ze boeken die meer dan driehonderd bladzijden telden, in verscheidene dunnere delen scheurde. In de lage boekenkast in haar serviceflat in Erembodegem lagen Saul Bellow en Marcel Proust zwaar verminkt naast elkaar. Het boek als object was niet aan de uitgeefster besteed. Voor Angèle moest een boek vooral goed in de hand en de schoot liggen. Omdat handen en schoot brozer werden met de jaren, werden de pillen die ze tot aan haar einde gretig las, gevierendeeld. En erger. In het slachtoffer herken je niet altijd de gruwel van de daad.

Gisteren heb ik in de arena van de treinwagon een marteling bijgewoond. Een reiziger diepte een dik boek uit zijn rugzak. Een werk van Salman Rushdie; van alle auteurs misschien wel diegene die het meest gewend is om verscheurd te worden. Maar dit betrof niet eens de Duivelsverzen.

De reiziger vouwde het boek halverwege open. Hij wilde beginnen te lezen. Toen bedacht hij zich. Hij zuchtte en mopperde te luid. Hij zat duidelijk op aanspraak te azen.

Wij, pendelaars, voelden die spanning. Van alle kanten werd, vanonder de voyeuristische wimpers, de misdaad gevolgd.

De man brak de rug van het boek. Hij scheurde de eerste helft van het werk traag en zelfverzekerd in meerdere delen.

Hij mompelde dat hij die hoofdstukken al had gelezen, en dat gewicht niet langer wenste mee

te zeulen. Hij stopte alle geamputeerde pakketjes in het metalen vuilnisbakje – zelfs barones Manteau zou zo’n sluikestorting niet over haar hart hebben gekregen.

Na het radbraken van Rushdie en zijn Middernachtskinderen begon hij niet in de overblijvende helft te lezen maar stopte hij zijn slachtoffer weer in zijn rugzak, die hij dicht ritste.

Daarna keek hij triomfantelijk rond: beulen en seriemoordenaars genieten inderdaad extra van hun werk als ze weten dat er iemand toekijkt”.

Margot Vanderstraeten

EEN KINDERBOEK OVER BOEKBINDEN

Jan van Alphen

Onder de titel *Sophie et le relieur* verscheen in 2007 bij Editions du Seuil de Franse vertaling van een Japans kinderboek van Hideko Ise. Het is een uiterst charmant boekje, dat in ruim vijftig fraaie aquarellen met een minimum aan tekst het verhaal vertelt van het meisje Sophie, een soort raamvertelling rond een nauwkeurige beschrijving van het werk van de handboekbinder.

Het verhaal is simpel. Het speelt in Parijs, vlakbij de Jardin des Plantes, waar de beroemde vierhonderd jaar oude acacia’s staan. Sophie wordt ’s morgens wakker en hoewel ze voorvoelt dat het een bijzondere dag zal gaan worden begint ie slecht: haar boek, waar ze zo aan gehecht is, valt helemaal uit elkaar. Wie zou dat kunnen repareren? Ze begint een zoektocht door de stad, waarbij ze via de boekenstalletjes langs de Seine bij een oude boekbinder terecht komt. Het meisje weet niet wat ze ziet. Wat een enorme troep daar bij die boekbinder! Alles staat vol met apparatuur, overal liggen stapels half afgewerkte boeken, in alle hoeken staan stellingen met rollen linnen en pakken papier, de vloer is bezaaid met snippers. De oude boekbinder herstelt met veel vakmanschap en toewijding Sophie d’r boek. Alle fasen van het bindproces worden benoemd en duidelijk uitgebeeld: het uit elkaar halen van het boek, het persen van de katernen, het naaien, het inlijmen van de rug, het rondkloppen, het snijden van de platten (Sophie mag er niet te dicht bij komen staan want dat grote slagmes is gevaarlijk!), het verstevigen van de rug, het vastzetten van de

platten, het leer dunnen, het aanbrengen van de bekleding, het zetten van de titel. Als het meisje en de binder tenslotte een broodje gaan eten in het park, onder de oude bomen, mijmert de boekbinder dat zijn vak, dat hij weer van zijn vader heeft geleerd, ook al vierhonderd jaar oud is. Sophie weet niet waar ze het meest van onder de indruk is, van het werk van de boekbinder of van de machtige oude bomen. Maar een feit is dat ze dolgelukkig naar huis huppelt met haar boek en later botanica is gaan studeren.

Sophie et le relieur is een buitengewoon aardig en instructief kinderboek, waarin het werk van de boekbinder helder wordt beschreven en uitgebeeld. De tekeningen zijn behalve artistiek ook leuk en duidelijk: ondanks de Franse tekst kunnen ook Nederlandse kinderen het proces volgen.

Voor wie een leuk cadeautje zoekt en iemand wil laten zien wat een boekbinder eigenlijk allemaal doet, is het boekje een aanrader. Het is gebonden, op glanzend papier gedrukt en in oblong formaat (27,5 bij 19,8).

Hideko Ise: *Sophie et le relieur*

Reeks: Seuil jeunesse

Uitgever: Editions du Seuil, 2007 (z.p)

Prijs 15 Euro

Te bestellen bij boekhandel Minotaurus, Sint Antoniebreestraat 3D, 1011 HB Amsterdam.
Tel: 020-622 7748

SLOW FIRE – DE PROBLEMATIEK VAN VERZUURD PAPIER

In het driemaandelijks tijdschrift ‘Faro, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, vzw’ verscheen een artikel over de problematiek van verzuurd papier onder de titel ‘Slow fire’.

Het artikel verscheen in nummer 2, juni 2009 en het tijdschrift wordt uitgegeven door Faro, Priemstraat 51, 1000 Brussel (telefoon: +3222131060 / email: info@faronet.be / website: www.faronet.be)

Een hele jaargang kost Euro 10,-. Losse nummers worden zelden verkocht.

Slow fire is een duidelijk en goed gedocumenteerd artikel over methoden om papierverzuring vast te stellen, over ontzuringmethoden voornamelijk de massaontzuringmethoden, maar ook over de stuksgewijze ontzuring en over de uiteindelijke conserveringsmethoden.

Een lezenswaardig artikel, niet alleen voor de restauratrices en restauratoren, maar ook voor alle andere boekbinders. Veel leesplezier. Onhoudbare interesse?!

Neem contact op met Faro of met mij.

Guy Rutten

BOEKSLOTEN

Harrie Knoors

Voor aanstaande februari hebben wij ons als doel gesteld het maken van een boek met een slot. In ‘*Kneep en binding*’ en in ‘*Het restaureren van boeken*’, mogelijk niet in ieders bezit, staat hierover instructieve informatie, weliswaar summier maar met duidelijke tekeningen.

Wellicht kan deze of gene er nog zijn/haar voordeel mee doen.

“Kneep en binding” noemt zeven typen sloten:

1. Het **wikkelslot** met een driehoekige verlenging van de bekleding van het achterplat, die om het boek wordt geslagen en met een daaraan bevestigd koord of riem wordt vastgezet. Zie afbeelding.

2. De **striksluiting**. Aan de gootzijde van voor- en achterplat zijn twee linten bevestigd. Door de linten te strikken kan het boek gesloten worden. Zie afbeelding.

3. De **overslagsluiting** lijkt op de wikkelsluiting, maar het koord/riem is hier vervangen door een metalen sluiting. Zie afbeelding.

4. De **kantsluiting**. Het vaste onderdeel van het slot is bevestigd in de platrand (platkant). Het beweegbare onderdeel kan daarmee verbonden worden. Zie afbeelding.

5. De **platsluiting**. Het vaste onderdeel van het slot bevindt zich op het plat, het beweegbare onderdeel wordt hiermee verbonden. Zie afbeelding.

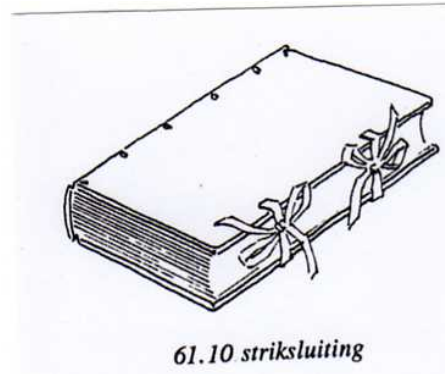
6. De **klampsluiting**. Het vaste onderdeel, de muiter, is bevestigd aan de platrand. De sluithaak kan hierin worden vastgehaakt. Zie afbeelding.

7. De **stiftsluiting**. Aan voor- en achterplat zijn twee paren stiftogen bevestigd, waardoor een losse sluitstift gestoken kan worden ter sluiting van het boek. Zie afbeelding.

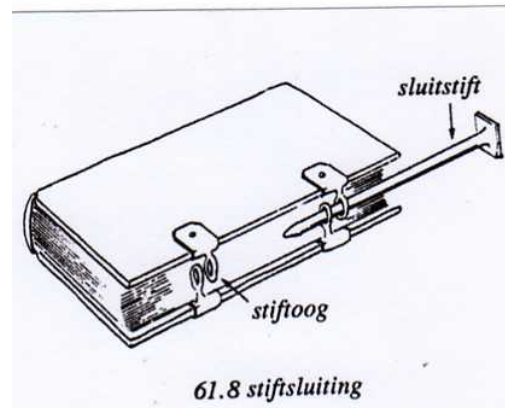
8. Zelf heb ik een ander type sluiting bedacht, de **schuifsluiting**. Die heb ik inmiddels op een drietal boeken toegepast. Van koper of messing buig je een U-vormige schuif, die om het boek geschoven kan worden in daarvoor uitgespaarde verlagingen in de platten. De titel van het boek kan in de schuif worden gegraveerd.

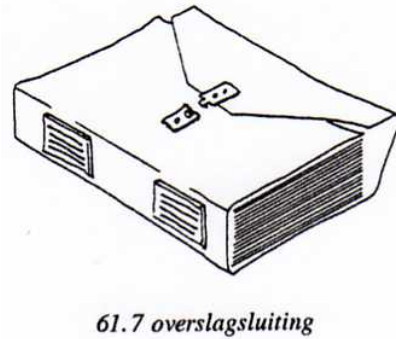
Bronnen:
W.K. Gnirrep, J.P. Gumbert en J.A. Szirmai, Kneep en binding, Den Haag 1992
Peter Goddijn, Het restaureren van boeken, Den Haag 1994

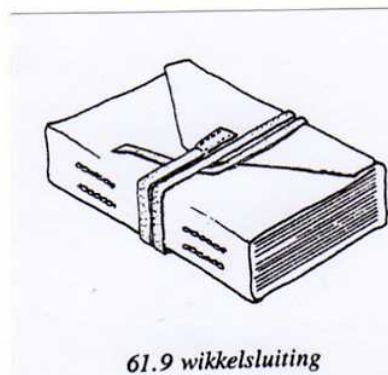
61.10 striksluiting

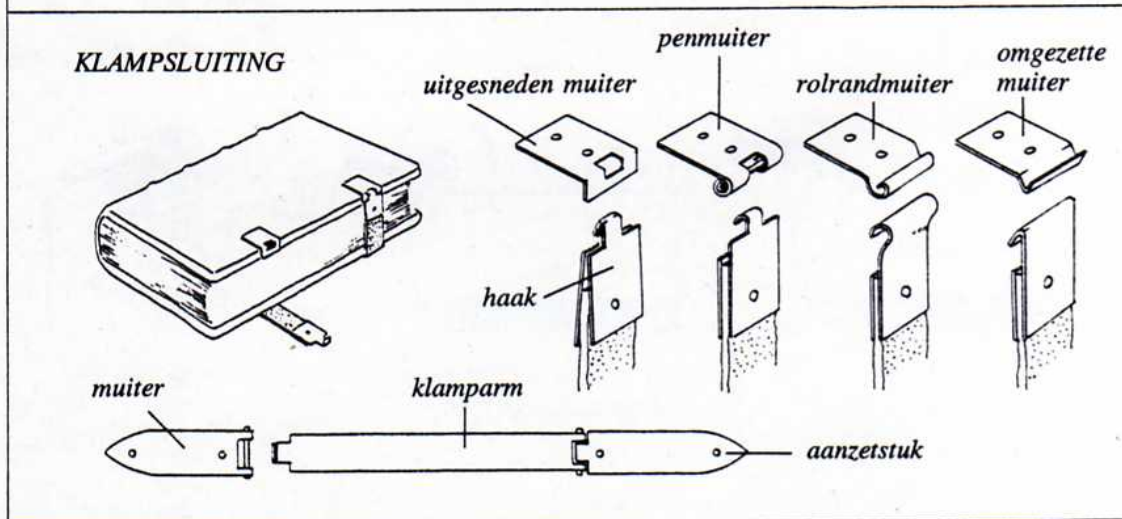
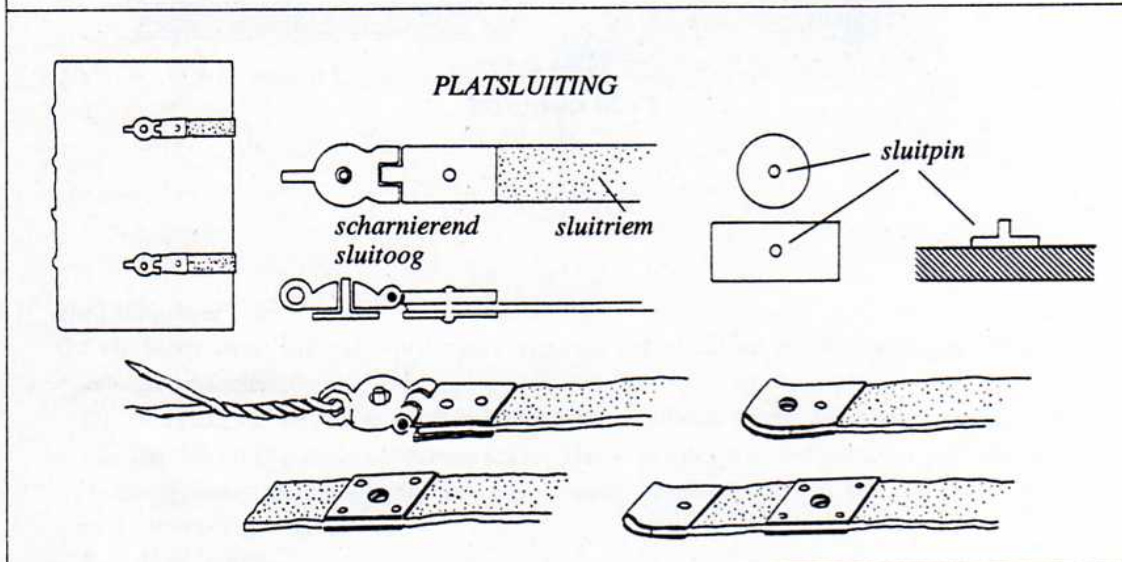
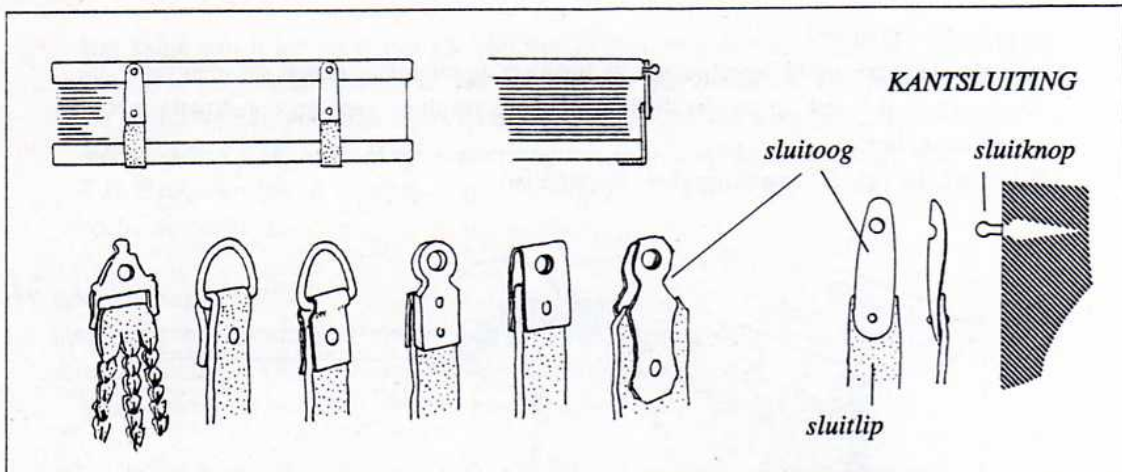
61.8 stiftsluiting

61.7 overslagsluiting

61.9 wikkelsluiting

PLAAT 3